

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧЕСКАЯ АКАДЕМИЯ УКРАИНЫ
ИМЕНИ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

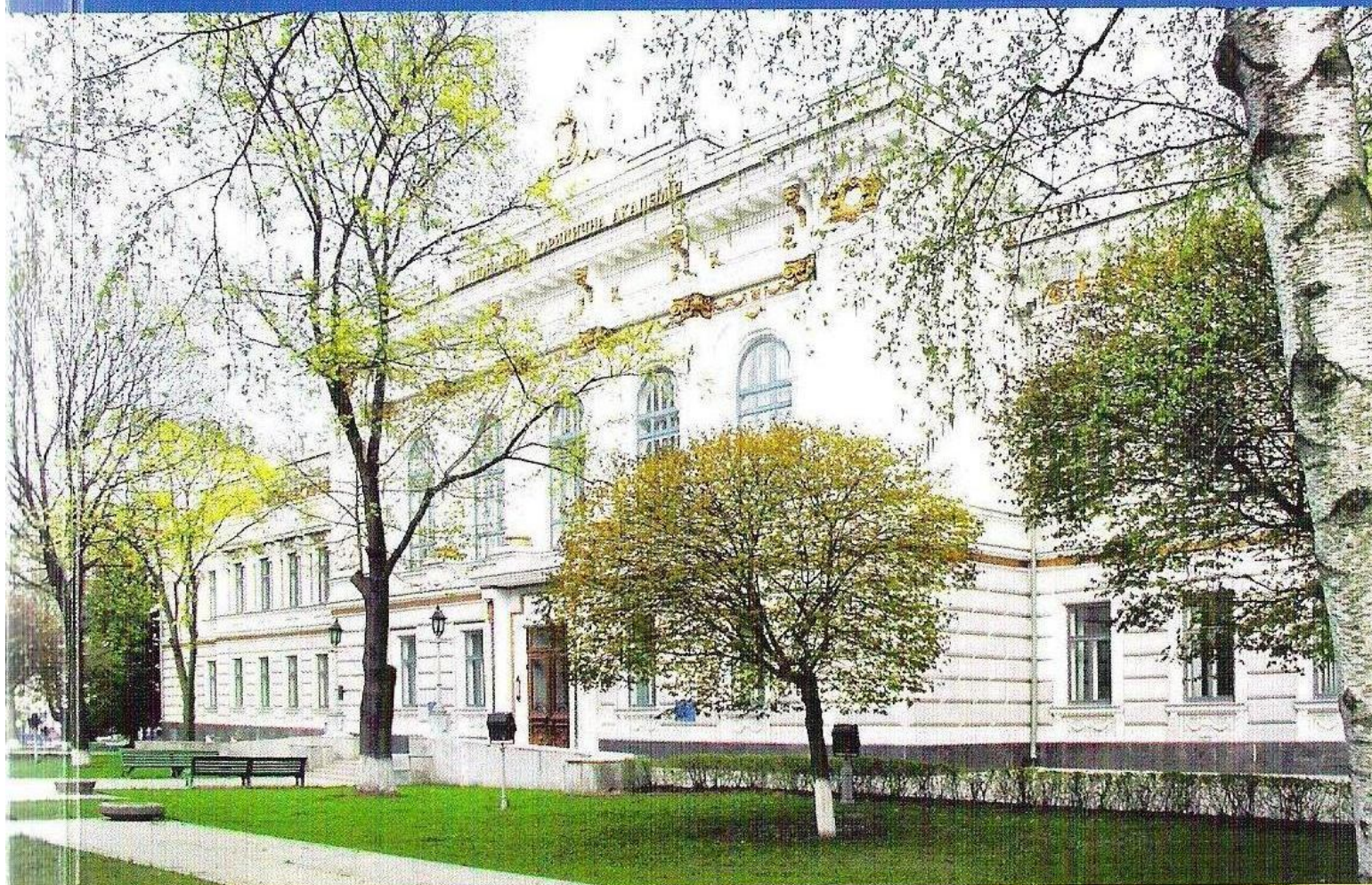

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ
ПРАВОВЫХ НАУК УКРАИНЫ**

ПРИНЦИПЫ ФИНАНСОВОГО ПРАВА

**Материалы международной
научно-практической конференции**

**Харьков
19–20 апреля 2012 г.**

Александр

НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧЕСКАЯ
АКАДЕМИЯ УКРАИНЫ имени ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ПРАВОВЫХ НАУК УКРАИНЫ

ПРИНЦИПЫ ФИНАНСОВОГО ПРАВА

Материалы международной научно-практической конференции
Харьков, 19–20 апреля 2012 г.

Харьков
«Право»
2012

УДК 347.73
ББК 67.9(4УКР)302
П 76

Редакционная коллегия: **В. Я. Тацій** – доктор юридических наук, профессор, академик НАН Украины; **Ю. П. Битяк** – доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины; **Л. К. Воронова** – доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины; **А. П. Гетьман** – доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины; **А. В. Петришин** – доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины; **М. П. Кучерявенко** – доктор юридических наук, профессор, академик НАПрН Украины; **А. А. Лукашев** – доктор юридических наук, доцент; **А. А. Головашевич** – кандидат юридических наук

Материалы публикуются в авторской редакции

П 76 **Принципы финансового права : материалы междунар. науч.-практ. конф.** Харьков, 19–20 апр. 2012 г. / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Л. К. Воронова и др. – Харьков : Право, 2012. – 320 с.
ISBN 978-966-458-360-9

В сборнике представлено сжатое изложение докладов участников международной научно-практической конференции «Принципы финансового права», организованной Национальным университетом «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого» и Национальной академией правовых наук Украины, которая была проведена в Харькове 19–20 апреля 2012 г. Конференция была посвящена обсуждению наиболее актуальных фундаментальных проблем финансово-правового регулирования.

Издание рассчитано на преподавателей, аспирантов, студентов и всех тех, кто интересуется проблемами финансового права.

УДК 347.73
ББК 67.9(4УКР)302

© Национальный университет «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого», 2012
© Национальная академия правовых наук Украины, 2012
© «Право», 2012

ISBN 978-966-458-360-9

Содержание

Принципы финансового права: постановка проблемы (<i>вступительное слово</i>) (В. Я. Тацій).....	7
Андреев Р. Г. К вопросу о соотношении категорий «сбор» и «взнос»	10
Алісов Є. О. Принципи організації і функціонування сучасних грошових систем	13
Андрійчук А. В. Принципи банківського нагляду	15
Аніщенко М. А. Особливості та деякі проблеми правового регулювання складання кошторисів вищими навчальними закладами I–II рівнів акредитації.....	18
Антоненко В. В. Щодо принципу розподілу повноважень представницьких та виконавчих органів на різних стадіях бюджетного процесу	20
Арзуманова Л. Л. Принципы организации наличного денежного обращения как института эмиссионного права	23
Білінський Д. О. Щодо галузевого прояву загальноправового принципу справедливості у фінансово-правовому регулюванні	26
Березовська С. В. Принципи фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.....	28
Бондаренко И. Н. Принцип самостоятельности местных бюджетов как гарантия осуществления местного самоуправления	31
Браславський Р. Г. Виконання податкового обов'язку: законодавчі колізії.....	34
Бугай О. Ю. Питання законодавчого визначення соціальних програм, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів	36
Буткевич С. А. Принципи фінансового моніторингу: постановка проблеми.....	39
Васильєва А. Г. «Податковий обов'язок» та «податкове зобов'язання»: співвідношення категорій у контексті владно-майнової природи податкових відносин	42
Виницкий Д. В., Савицкий А. И. Концепция общего рынка в региональных интеграционных образованиях и принцип недискриминации в соглашениях об избежании двойного налогообложения	45
Воронова Л. К. Общие принципы финансового права и его институтов.....	48
Воротина Н. В. Проблеми правового закріплення та фактичної реалізації принципів бюджетної системи України	51
Гнатовська А. І. Реалізація принципу ефективності та результативності на місцевому рівні	54
Головашевич А. А. Действие принципа социальной справедливости при налогообложении физических лиц	56
Грачева Е. Ю. Принципы осуществления публичного финансового контроля.....	59
Гриценко В. В. О принципах муниципального финансового контроля	64
Гришук В. Л. Правове забезпечення діяльності органів Державної податкової служби України	68
Губерская Н. Л. Принципы финансового права	70
Дамірчиєв М. І. Принцип встановлення податків за законодавством Азербайджанської Республіки	72
Данієлян С. А. Особливості повернення коштів платникам податків на підставі судового рішення.....	75

<i>Дмитрик О. О.</i> Стабильность как принцип финансового законодательства.....	77
<i>Донець Т. А.</i> Роль судової практики при визначенні об'єкта оподаткування.....	79
<i>Дорошенко Д. П.</i> Роль рішень Конституційного Суду України у формуванні фінансового законодавства	82
<i>Дуванський О. М.</i> Дострокове виконання обов'язку зі сплати податку	84
<i>Дуравкин П. М.</i> Характеристика элементов правового механизма обеспечения погашения налогового долга на примере налогового залога.....	86
<i>Єна Р. О.</i> До питання про функції податкових органів (фінансово- правовий аспект).....	89
<i>Жернаков М. В.</i> До питання про визначення публічно-правового спору (податково-правовий аспект)	91
<i>Занфіров М. В.</i> До питання щодо співвідношення фінансово-правової відповідальності та фінансових санкцій	95
<i>Запольский С. В.</i> Методологические основы исследования принципов финансового права	98
<i>Земцова Л. Н.</i> Законность банковской деятельности в системе принципов финансового права	101
<i>Кальян К. В.</i> До питання щодо процесуального значення податкових строків	103
<i>Касьяненко Л. М., Касьяненко А. М.</i> Принципи фінансово-правового процесу.....	106
<i>Кобильнік Д. А.</i> Щодо особливостей санкції фінансово-правової норми.....	110
<i>Ковальчук Н. М.</i> Адресна субсидія як засіб підтримки вітчизняних виробників та підстава порушення антисубсидійного розслідування... ..	113
<i>Костенко Ю. А.</i> К вопросу о принципе «добросовестности» налогоплательщика: постановка проблемы	116
<i>Котенко А. М.</i> Співвідношення публічного і приватного права	118
<i>Кравчун А. С.</i> До питання про реалізацію принципу рівності усіх платників податків перед законом в Україні	121
<i>Криницький І. Є.</i> Спеціальні податково-процесуальні принципи.....	124
<i>Крохина Ю. А.</i> Общеотраслевые принципы финансового права	127
<i>Кузнецова Ж. С.</i> К вопросу о значении принципа сбалансированности бюджетной системы для науки финансового права и развития финансового законодательства	129
<i>Кучеров И. И.</i> Основополагающие идеи установления и введения налогов и сборов	132
<i>Лакушева Є. В.</i> Інтереси держави і суспільства у сфері податково-правового регулювання	135
<i>Ларіна О. В.</i> Колізія податкового і господарського законодавства щодо розмежування строків застосування штрафних санкцій.....	138
<i>Латковська Т. А.</i> Категорія «принципи права» та її значення для фінансово-правової науки	140
<i>Лещенко О. В.</i> Методологічні аспекти правового регулювання грошового обігу	143
<i>Ліпко О. Ю.</i> До питання щодо рівнів регулювання обігу грошових коштів ...	145
<i>Литвинова Ю. М.</i> Принцип межгосударственного сотрудничества в системе принципов финансового контроля в таможенной сфере.....	148
<i>Ломакина Н. Н.</i> Принцип снижения правовых рисков банковской деятельности как актуальное направление правового регулирования в сфере денежно-кредитных отношений	150

<i>Макух О. В.</i> Публічно-правові засади регулювання статусу учасників податкових відносин.....	153
<i>Маринчак Н. С.</i> Деякі питання вдосконалення податково-правового інституту забезпечувальних заходів	155
<i>Маринів Н. А.</i> Правові принципи проведення податкових перевірок	158
<i>Мельник М. П.</i> До питання про строки сплати податків та зборів.....	161
<i>Митрофанова Д. К.</i> Інвестиції за Податковим кодексом України	163
<i>Могильницький М. С.</i> Щодо з'ясування місця безповоротної фінансової допомоги у вигляді сум кредиторської заборгованості в складі валових доходів (аналіз судової практики).....	165
<i>Монаєнко А. О.</i> Дискусійні питання щодо інституту бюджетної відповідальності	168
<i>Морозова О. С.</i> Принципы межбюджетных отношений в ФРГ: общая характеристика	172
<i>Музыка-Стефанчук О. А.</i> Фінансова безпека як принцип бюджетної діяльності.....	174
<i>Назаров В. Н.</i> Принципы денежного права	177
<i>Нестеренко А. С.</i> Принципи фінансової системи України	179
<i>Ніщима С. О.</i> Принципи фінансового права як необхідна умова фінансової діяльності держави та місцевих органів влади.....	182
<i>Обрзцова І. О.</i> Принцип відповідальності публічної адміністрації в бюджетному праві.....	184
<i>Онищук Н. Ю.</i> О принципах налоговой ответственности	187
<i>Очкуренко С. В.</i> Проблемы законодательного закрепления принципов банковского кредитования	190
<i>Паркулаб В. Г.</i> До питання про систему податкового обов'язку.....	193
<i>Пастушенко Е. Н., Земцов А. С.</i> Принципы финансовой деятельности Центрального банка Российской Федерации (постановка проблемы)	196
<i>Пауль А. Г.</i> Принцип единства бюджетной системы и принцип самостоятельности бюджетов: конституционные основы и практика применения	198
<i>Пилипенко А. А.</i> Теоретико-прикладные аспекты применения принципа презумпции добросовестности в финансовом праве	201
<i>Пліс І. О.</i> Аналіз судової практики порядку оподаткування доходів фізичних осіб, отриманих від ломбардних операцій	204
<i>Плотнікова М. В.</i> Принципи правотворчості у сфері регулювання ринку банківських послуг	206
<i>Покатасва О. В.</i> Податкова правосуб'єктність юридичних осіб	208
<i>Покатасв П. С.</i> Правове регулювання доходів місцевих бюджетів	211
<i>Пришва Н. Ю.</i> Норми-принципи у фінансовому праві	214
<i>Россихина Г. В.</i> К вопросу об основных формах реализации финансово-правовых норм	216
<i>Савченко Л. А.</i> Принципы финансового контроля	219
<i>Самсін І. Л.</i> Про динаміку податкового зобов'язання	221
<i>Селиков А. Д.</i> Принцип приоритета публичных интересов в финансовой деятельности государства	224
<i>Семенченко С. А.</i> Доходы местных бюджетов: понятие и классификация	227
<i>Семчик О. А.</i> Правовые принципы и оценочные категории в теории финансового права.....	230
<i>Сергієнко К. А.</i> Правові проблеми реформування депозитарної системи в Україні.....	233

<i>Скоробогач В. І.</i> Надання органами місцевого самоврядування пільги з податку на прибуток підприємств	236
<i>Собчук Ю. Г.</i> Реалізація контрольної функції у відносинах неплатоспроможності банків	238
<i>Солдатенко О. В.</i> Принципи достовірності бюджету України та обов'язковості його виконання	240
<i>Соловійова Ю. О.</i> Деякі питання реалізації принципу захисту прав суб'єктів податкового контролю	242
<i>Соловьева Н. А.</i> К вопросу о реализации принципа справедливости налогообложения	245
<i>Товкун Л. В.</i> Поняття принципів податкового права та особливості їх реалізації.....	248
<i>Трубін М. В.</i> Реалізація принципу самостійності місцевих бюджетів у контексті децентралізації державної влади	250
<i>Тхор С. О.</i> Єдиний податок: перший погляд	253
<i>Усенко Є. А.</i> Податкове правопорушення за Податковим кодексом України: проблеми визначення.....	256
<i>Фалько Л. В.</i> Принцип законності державного фінансового контролю	261
<i>Федоров С. Є.</i> Публічність як принцип фінансового контролю	264
<i>Філевський Р. М.</i> Податкове адміністрування та його основоположні принципи	266
<i>Фокиша Л. В.</i> Розмежування понять «позики» і «запозичення» в бюджетному законодавстві України	270
<i>Хомутинник В. Ю.</i> Повноваження місцевих органів у сфері бюджету	272
<i>Хохуляк В. В.</i> Теоретична розробка принципів оподаткування у науці фінансового права кінця XIX ст.	274
<i>Храбров А. О.</i> Принцип верховенства права як загальноправовий принцип податкового права	277
<i>Чвалюк А. М.</i> Порушення принципів податкового законодавства при справлянні туристичного збору.....	280
<i>Чернадчук В. Д.</i> Принципи виконання бюджету	282
<i>Чинчин М. М.</i> Адміністрування вирішення податкових конфліктів судовими органами	284
<i>Чуприна Л. М.</i> Принципи бюджетного устрою України	287
<i>Шаптала Н. К.</i> До питання співвідношення публічного і податкового у фінансово-правовій сфері	289
<i>Шаренко М. С.</i> Принципи класифікації складових елементів податкової системи України	292
<i>Шкільова Н. В.</i> Оподаткування майна на межі узгодження приватного та публічного	294
<i>Шульга Т. М.</i> Особливості некоторых принципів податкового права України.....	298
<i>Шульженко О. В.</i> Значення податкових роз'яснень щодо корегування податкового обов'язку: судова практика.....	300
<i>Яговкина В. А.</i> Основные направления реформирования финансов учреждений как децентрализованных фондов публичных денежных средств	303
<i>Якуша Н. В.</i> Размер единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование в Украине: основания к реформированию	305
<i>Янкевич С. В.</i> Организационно-правовые основы принципа прозрачности бюджетного процесса в Республике Польша	310
<i>Яцик Р. О.</i> Принципи бюджетного процесу	313
<i>Яцук О. В.</i> Комплексне оновлення правового регулювання адміністративної відповідальності у сфері оподаткування	316

Принципы финансового права: постановка проблемы (вступительное слово)

Во многих научных центрах Украины стало традицией ежегодно проводить научно-практические конференции, посвященные проблемам финансового права. В Харькове такая традиция только складывается. Так, в 2010 году была успешно проведена конференция «Системообразующие категории в финансовом праве: состояние, перспективы трансформации». И вот по прошествии двух лет мы снова проводим форум, в ходе которого обсуждаем фундаментальные проблемы финансово-правового регулирования.

Выбор темы проводимой сегодня конференции не случаен. Последние годы были отмечены бурным развитием как финансового законодательства, так и финансово-правовой науки. В частности, в Украине принята новая редакция Бюджетного кодекса Украины, а также осуществлена кодификация налогового законодательства, квинтэссенцией которой стало принятие Налогового кодекса Украины. Одновременно получает новое динамичное развитие и доктрина финансового права, проводятся масштабные исследования отношений, возникающих в процессе осуществления публичной финансовой деятельности. Происходящие преобразования обуславливают необходимость формирования адекватной современному уровню развития государства и общества системы финансово-правового регулирования, способствующей достижению целей правового социального государства, укреплению его современной финансовой системы. В таких условиях особое значение приобретает теоретическое осмысление основополагающих принципов, на которых базируется финансово-правовое регулирование.

Без принципов нельзя представить систему финансового права, где они являются исходными началами в построении и развитии финансово-правовых норм. Принципы права, и в частности финансового, носят объективный характер. Они отражают в каждый конкретный исторический момент назревшие потребности развития общественных отношений, а не «придумываются» исследователями или законодателями произвольно. Они имеют важное регулятивное значение, поскольку указывают на определенные ориентиры.

фактивных мероприятий детенизации заработной платы, что будет способствовать также усилению мотивации населения к активному участию в пенсионном страховании.

Література:

1. Закон Украины «О сборе и учете единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование» от 08.07.2010 г., № 2464-VI // ВВР України. -2011. -№ 2-3. -Ст.11. 2. Роз'яснення Пенсійного фонду України о Законе Украины «О сборе и учете единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование» от 17.03.2011 года. 3. Федеральный закон Российской Федерации от 24 июля 2009 г. N 212-ФЗ «О страховых взносах в Пенсионный фонд Российской Федерации, Фонд социального страхования Российской Федерации, Федеральный фонд обязательного медицинского страхования и территориальные фонды обязательного медицинского страхования».

Янкевич С. В.¹

Организационно-правовые основы принципа прозрачности бюджетного процесса в Республике Польша

Согласно п. 1 ст. 216 Конституции Республики Польша [1], финансовые средства для публичных целей собираются и расходуются в порядке, определенном законом.

Правовое регулирование финансовой деятельности в Польше осуществляется Законом от 27 августа 2009 г. «О публичных финансах» (далее – Закон) [2]. В Законе отсутствует легальное определение принципа прозрачности бюджетного процесса, однако достаточно четко определены направления его реализации и установлены соответствующие обязанности субъектов бюджетного процесса.

Под «бюджетной прозрачностью» мы понимаем доступ граждан к информации о прошлой, текущей и будущей деятельности государства в сфере публичных финансов, о структуре и полномочиях органов государственной власти и иных участников бюджетного процес-

¹ Аспирант кафедры финансового права факультета права Национального исследовательского университета «Высшая школа экономики».

са, целях и результатах финансовой деятельности государства, а также осуществление надлежащего правового регулирования и принятие эффективных мер, направленных на повышение открытости публичных финансов на каждой стадии бюджетного процесса.

Максимальная прозрачность операций со средствами централизованных фондов достигается не только посредством обнародования официальных отчетов в средствах массовой информации, но также основана на трех опорах: бюджетная классификация; кассовое исполнение бюджета; бюджетный учет и отчетность.

Бюджетную классификацию можно назвать «языком бюджета». Обязывая к подробнейшей детализации доходов и расходов государства (п. 1 ст. 39 Закона), бюджетная классификация находит применение на всех стадиях бюджетного процесса: от составления проекта бюджета до утверждения отчета об исполнении бюджета.

Не меньшее значение имеет преемственность бюджетной классификации. Анализ законодательства показывает, что в Польше применяется однообразная бюджетная классификация в течение длительного периода времени, с момента вступления в силу Закона от 26 ноября 1998 г. «О публичных финансах» [3]. Впоследствии при принятии новых законов положения бюджетной классификации текстуально повторялись.

Благодаря этому существует возможность сопоставлять показатели бюджетов разных уровней бюджетной системы, проводить анализ динамики роста или снижения объемов обязательств государства, таким образом, делая выводы об эффективности деятельности органов государственной власти.

Бюджетный учет и отчетность являются еще одним гарантом соблюдения принципа прозрачности публичных финансов. Достижение максимальной открытости требует эффективной системы бюджетной отчетности, понимаемой как сбор, хранение и предоставление информации о движении средств бюджетов в течение финансового года.

Законом определены виды отчетов, субъекты, обязанные их составлять, а также периодичность их предоставления органам финансового контроля.

В ст. 18 Закона установлена ответственность за нарушение процедуры предоставления отчетов единицами сектора публичных финансов, в частности, за несоставление отчетов в предусмотренный

срок; непредставление отчетов в предусмотренный срок и несоответствие сведений в отчете данным бюджетного учета.

В Польше используется банковская система исполнения бюджетов. Это означает, что обе группы задач: учет поступающих и расходовемых средств, учет получателей бюджетных средств, доведение распоряжений о перечислении средств (документарное исполнение бюджета) и собственно осуществление расходования денежных средств (техническое исполнение бюджета) возложены на банковские организации.

Кассовое обслуживание бюджетов в Польше осуществляют Национальный банк Польши или Банк Национального хозяйства.

Операции со средствами бюджетов учитываются на разных счетах: на центральном текущем счете государственного бюджета; текущем счете государственных учреждений; текущем счете налоговых органов; текущем счете государственных целевых фондов и других счетах.

Несмотря на множественность счетов, Закон обязывает двух главных кассиров бюджета – Национальный банк Польши и Банк Национального хозяйства – направлять ежедневные отчеты об исполнении бюджета Министру финансов и Высшей контрольной палате, а также распорядителям средств бюджетов о состоянии средств на счетах подчиненных им распорядителей и получателей средств бюджетов.

В целом, проанализировав положения законодательства и доктринальных источников финансового права, можно заключить, что в Польше созданы благоприятные условия для реализации принципа прозрачности бюджетного процесса. К этому обязывают и требования законодательства Европейского Союза, в частности Договора о стабильности, координации и управлении в экономическом и валютном союзе, призванного усилить бюджетную дисциплину в государствах-членах Европейского Союза.

Литература:

1. Конституция Республики Польша от 2 апреля 1997 г. // Dziennik Ustaw. 1997. №78. S. 483.
2. Закон Республики Польша от 27 августа 2009 г. «О публичных финансах» // Dziennik Ustaw. 2009. №157. S. 1240.
3. Закон Республики Польша от 26 ноября 1998 г. «О публичных финансах» // Dziennik Ustaw. 1999. №155. S. 1014.

Принципы бюджетного процесса

Бюджетный процесс здійснюється на певних принципах. Проте, в чинному бюджетному законодавстві України принципи бюджетного процесу в якості особливих принципів спеціально не виділені. Відмітимо також, що в юридичній науці питанню про принципи бюджетного процесу ще не приділялося достатньо уваги. Проте, це зовсім не означає, що бюджетний процес як особливий різновид бюджетної діяльності здійснюється взагалі поза всякими принципами.

Першу групу принципів бюджетного процесу складають загальні принципи, які встановлює ст. 7 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI в якості принципів бюджетної системи. До них належать: 1) принцип єдності бюджетної системи України; 2) принцип збалансованості; 3) принцип самостійності; 4) принцип повноти; 5) принцип обґрунтованості; 6) принцип ефективності та результативності; 7) принцип субсидіарності; 8) принцип цільового використання бюджетних коштів; 9) принцип справедливості і неупередженості; 10) принцип публічності та прозорості.

Другу групу принципів бюджетного процесу складають спеціальні принципи. Ряд принципів бюджетного процесу витікає із загальних принципів бюджетної системи, передбачених статтею 7 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI, другі можна виділити на основі аналізу бюджетного законодавства України, присвяченого бюджетному процесу, треті – є результатом розвитку юридичної доктрини бюджетного процесу.

Принципи бюджетного процесу поділяються, на нашу думку, на політичні і організаційні.

До політичних принципів бюджетного процесу належать:

1. Принцип самостійного здійснення бюджетного процесу кожною адміністративно-територіальною одиницею. Подібно до того, як кожна адміністративно-територіальна одиниця має право на власний бюджет, так і кожна з цих адміністративно-територіальних одиниць має право на самостійне здійснення бюджетного процесу в частині свого бюджету. Говорячи про принцип самостійності бюджетів як про принцип

¹ Помічник Київського транспортного прокурора.